

Lise Lyck, búskaparfrøðingur:

Danir mugu gera sær greitt hvat teir vilja við Føroyum

-og føroyingar mugu somuleiðis gera sær greitt, hvat teir vilja við framtíðini sigur Lise Lyck, búskaparfrøðingur, nú hon enn einaferð hevur havt høvi at vitjað í Føroyum. Hon heldur støðuna í Føroyum vera sera álvarsliga. Fólkaflýtingin er orsökkin. Tá danir siga, at fólkatalið vælsaktans kann vera nógv minni, so vita teir ikki, hvat tað er fyri eitt samfelag teir tosa um. Tað endar við, at eftir vera betri eldri fólk. Einki samfelag kann yvirliva, har tey við útbúgving og tey í vinnuførum aldri rýma.

-Støðan í Føroyum er sera álvarslig. Hetta fyrst og fremst tí at fólkaflýtingin stendur við. Tað ger, at tú við tíðini ikki kanst fáa eitt samfelag sum tað føroyska at fungera. Tú kemur undir eina kritiska stódd við eini fólkasamanseting, sum ger, at tú ikki fær eina vinnuinn-tøku, sum kann bera samfelagið sigur Lise Lyck, búskaparfrøðingur.

-Men hvat sigur tú so til, tá danskir serfrøðingar, ið ráðgeva stjórnini vilja vera við, at samfelagið tolir, at fólk flyta av landinum og at her væl kunna vera 25.000 íbúgar?

-Tað havi eg høyrð, og eg havi litið til yvirs fyri slíkum úttalilsum, tí tað má vera eitt heilt annað slag av samfelag hesi fólk hugsa um. Tí verður talið bert 25.000, so er greitt, at tað serstakliga fara at vera eldri menniskju. Tað verður í hvussu er ikki eitt vinnulívssamfelag, sum Føroyar hava verið.

Vit spurdu Lise Lyck, hvussu føroyingar kunnu hava álit á donsku stjórnini, tá hon brúkar persónar við slíkum úttalilsum sum sínar næstu ráðgevar?

-Hava føroyingar ikki álit á hesum fólki, so eiga tit at lata við seg koma og gera vart við tað.

Mugu hava eitt mál

-Men heldur tú, at ráðgevingin, sum danska stjórnin í mongum førum hevur fingið í sambandi við kreppuna í Føroyum hevur verið skeiv?

-Skal tú svara spurninginum, um ein ráðgeving

hevur verið skeiv ella ikki, so mást tú eisini vita, hvat málið hevur verið.

Tí haldi eg, at spurt átti at verið: hvat mál hevur danska stjórnin og hvat mál hevur tann føroyska við tí, sum skal henda í framtíðini?

Hevur ein tað mál, at samfelagið skal gerast til eitt "avviklings-samfelag" og fólkið skal bara hava eina litla avmarkaða stódd, so gongur tað kanska í eina tíð, men tað modelið heldur ikki í longdini. Tú fær tá mong gomul, og tørvin til pensiónir, sjúkrahús osv. veksur sam-svarandi. Men hvør skal gjalda, tá tey vinnuføru eru farin av landinum?

-Men hevur ráðgevingin ikki verið ein vanlukka fyri Føroyar?

-Hon hevur í hvussu er ikki verið nokur endurstovnan av tí føroyska samfelagnum.

-Meinar tú tá, at alt danir hava lagt til rættis og gjørt í sambandi við kreppuna í Føroyum, hevur verið við síðuna av?

-Ein kann ikki siga so. Men skaptir eru nakrir strukturar, sum á nøkrum økjum gera, at tú kanst rætt og slætt ikki røkka teimum málum, tú hevur sett tær fyr.

Lise Lyck heldur, at danir nú eiga at leggja fram sínar ætlanir tvs. mál, sum teir hava við Føroyum og eisini eina stra-tegi um, hvussu ein røkk-ur fram til hesi mál. So kann ein eisini verða betri fyri til tær samráðingar, sum koma.

Danski búskaparfrøð-

Lise Lyck heldur ikki danir skilja føroyska samfelagið, tá teir halda tað vera í lagi, at fólkið rýmir av landinum.

ingurin heldur sjálvandi, at tað eru bæði danir og føroyingar, sum mugu koma fram við hesum málum. Føroyingar mugu sjálvandi koma við einum útspæli.

Føroyingar ov seínir

-Heldur tú, at føroyingar hava verið ov trekir at koma við nøkrum útspæli?

-Ja, eg haldi ikki, at føroyingar leggja so nógv á borðið til samráðingarnar og teir fáa so heldur

ikki so nógv ígjøgnum av sínum.

Vit spurdu Lise Lyck, hvør hon heldur orsökkin er til, at so fá stig verða tikin frá føroyskari síðu.

Hon heldur, at tað hevði verið hugagott, um tað hevði verið størri sam-arbeiði á tí politiska økinum, soleiðis at tú í lögtinginum kundi sett upp eitt mál og eina strategi, sum kundi hildið upp á longri sikt.

Betri marknaðar-atgongd

Hvørji ráð hevur Lise Lyck at geva føroyskum politikarum?

-Tað er so ikki mín uppgáva at ráðgeva, men tað er mín fatan, at føroyingar ynskja eitt samfelag, sum kann yvirliva. Hevur tú hetta sum mál, so krevur tað, at Føroyar hava betri marknaðaratgongd, at skattaloftið og skattatrygging lækka, og tað krevur, at ein mennir nokur grund-principp fyri gongdina, soleiðis at tú ikki brúkar ov nógv tíð til partapoli-tikk.

Lise Lyck viðgongur, at støðan í fiskivinnuni er ikki løtt, nú minni fiskur er til. Hon heldur tað tí vera ómetaliga umráðandi at fáa sum mest fyri fiskin. Síðani er tað umráðandi at fara undir aðrar vinnuvegir men hetta vita vit tekur langa tíð og er torført at gera. Haraftrat er eisini tørur á, at ein politisk linja verður hildin, sum ger, at tú fær eitt slag av stabiliteti.

-Nú hevur tú kannað mong smá samfeløg og eisini síð, sum eru farin á heysin. Men samanbera vit við Føroyar, hvussu illa stendur so til?

-Eg haldi sum longu sagt, at støðan er álvarslig og hetta siggja vit best av framhaldandi flýtingini. Tað er einki samfelag, sum tolir, at tey við útbúgving og tey í vinnuførum aldri, flyta.

Almenn sektorin

Hvat heldur Lise Lyck so um almenna sektorin - bætir tað nakað upp á støð-

una í samfelagnum um vit bara kuta burtur av tí almenna sektorinum?

-Í princippinum er tað líka mikið, hvussu stóran privatan ella almennan sektor tú hevur. Tað er spurningurin um, hvussu effektivur hann er.

Lise Lyck heldur fyri, at í sambandi við effektivitetin í tí almenna sektorinum, so er helst nakað at gera í Føroyum. Tað kundi ein byrja við, um ein hevði ein felagsskap, har privat og fólk frá almenna sektorinum søtu síð um síð og umrøddu spurningar. Tað hevði verið frálíkt at sæð eitt forum, har tað bæði vóru biologar, fólk frá privatu fiskivinnuni, fólk í almennu umsitingini, sum komu saman og komu við einum útspæli, heldur enn at hvør í sær stingur út í kortið.

Lise Lyck heldur tað er týðningarmikið at gera sær greitt, hvussu ein ynskir, at tann almenni sektorin skal siggja út og virka tvs. eitt nú um ein við al-mennum setanarpolitikki eisini skal reka sosial-politikk ella um ein skal leggja tað út í øðrum stað.

-Nú hevur borgarstjórnin í Klaksvík víst á, at tað lættliga kunnu sigast upp 2000 ella helvt av øllum í almenna sektorinum. Hvat sigur tú til tað?

-Ein kann so nógv. Onk-ur sigur, at nú skulu vit hava ein annan effektivitet og so skiftir tú út fólk. Tað er eitt modell,

